

סימן קפד

וסתות - דאורייתא או דרבנן?

נדה טז.

בעו מיניה מרב נחמן – וסתות דאורייתא או דרבנן¹...
 אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, ולבסוף בדקה, אמר רב: בדקה ומצאת
 טמאה - טמאה, טהורה - טהורה. ושמאל אמר: אפילו בדקה ומצאת טהורה - נמי טמאה,
 מפני שאורח בזמנו בא. לימא בוסתות קמיפלגי, דמ"ס - דאורייתא, ומ"ס - דרבנן! ...

ש"ד, ט"ז: וסתות דרבנן.

וקשה,

שהרי יש לנו חזקה דאורח בזמנו בא, וא"כ מדוע הוי דרבנן הרי חזקה היא דאורייתא!

תירוצים:

נו"ב: מה שאמרו וסתות דרבנן, היינו לענין שלא אמרינן (אחר הוסת) שכבר ראתה בשעת
 וסתה, משום דנגד חזקה אורח בזמנו בא יש חזקת טהרה. אבל לענין לפרוש מאשתו סמוך
 לוסתה הוא מן התורה, דחיישינן שמא תראה, ולא אמרינן על להבא בחזקת טהרה - דאטו
 לעולם לא תראה!²

החוו"ד (בסי' קפ"ד) כתב לגבי הדין של סעיף ט' (דהוא מהטעם דוסתות דרבנן) שעיקר
 ההיתר הוא מכוח שלא הרגישה. – לאור כך, משמע, שסברתו היא דאע"ג דיש חזקה
 דאורח בזמנו בא הכא כיון שלא הרגישה אמרינן וסתות דרבנן. ויוצא מדבריו שרק בדיעבד
 הוה מדרבנן, אבל לכתחילה יש לחוש שתרגיש, וא"כ יוצא דהפרישה סמוך לוסת היא
 מהתורה.

החוו"ד (בסי' קפ"ג בדעת הרמב"ם) כתב דהא דוסתות דרבנן אף דבכל מקום חזקת גי'
 פעמים היא דאורייתא, דחזקה זו שמדאורייתא היא דוקא לענין שנאמר שכשראתה בשעת
 וסתה אמרינן דמחמת חזקה דג"פ דוסתות ראתה, וזה מדאורייתא [ולכן היא נדה ולא
 זבה], אבל מ"מ וסתות הם מדרבנן דקים להו לחז"ל שחזקת וסתות היא חזקה העשויה
 להשתנות [וכשהאשה באה בימים נתמעטו הדמים וחדל האורח שהיה לה כבר].

¹ ויש לכך כמה נפקא מינות: (1) אם עבר הוסת ולא בדקה בזמן הוסת: למ"ד וסתות דאורייתא אף אם בדקה עצמה
 לאחר מכן ומצאה את עצמה טהורה - טמאה, ולמ"ד דרבנן - טהורה [כמו הגמרא המצוטטת להלן בסמוך]. (2) למ"ד
 דרבנן יש מקום להקל בכל מיני מצבים. (3) לענין לתלות את הראיה בוסת. (4) לענין טהרות (5) לענין מניינה.
² ולדעתו, כאמור לעיל, הפרישה מאשתו סמוך לוסתה הוא מן התורה – וראה להלן בזה מחלוקת ראשונים, והש"ך
 פסק שהוא מדרבנן.

פרישה בעונת הוסת - דאורייתא או דרבנן?

נדה סג:

תניא: "והזרתם את בני ישראל מטומאתם" – מכאן א"ר ירמיה: אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבא: עונה.

תוקף חובת הפרישה עונה אחת סמוך לוסתה:

ר"ן, רשב"א: מדרבנן. [והפסוק המובא בגמרא הוא אסמכתא, שהרי קימ"ל וסתות דרבנן]

סה"ת, תוס': מדאורייתא. - אך בב"י כתב דאפשר דמדאורייתא שכתבו לאו דווקא אלא לומר שיש לה סמך מדאורייתא.

ריטב"א (שבועות): כחצי שעה סמוך לוסתה הוי מדאורייתא.

רא"ה: אחר רגע הוסת עד סוף העונה - אסורה לשמש מהתורה, וקודם לכן - מדרבנן. [אנו אוסרים אותה לשמש מתחלת הנץ קודם שתגיע רגע הוסת משום שמא ע"י חמום התשמיש יקדים האורח - זהו דרבנן. אבל אחר אמצע היום, שכבר עברה רגע הוסת, אע"ג דלא מחזקינן לה בודאי ראתה כיון דוסתות דרבנן ולא אמרינן כבר ראתה, אבל מן התורה אסורה לשמש חציה של עונה זו מחצי יום ואילך דשמא תראה עתה מחמת חום התשמיש כיון שכבר הגיע הרגע שהיתה ראויה לראות בהם]

נו"ב: מדאורייתא. [ראה לעיל בעמוד הקודם, וכך משמע גם מהחוו"ד בסי' קפ"ד המובא לעיל]

בינת אדם: הפרישה מתשמיש בשעת³ הוסת הוא מדאורייתא (אף למ"ד וסתות דרבנן).

ש"ך: מדרבנן.

החת"ס כתב שבוסת שאינו קבוע – כו"ע מודים דהפרישה סמוך לוסת אינו אלא מדרבנן.

³ ולא אפילו בעונה הסמוכה כנו"ב.

פרישה בעונת הוסת - גדר שיעור העונה

נדה סג:

– משנה

היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה - [מפרש בגמרא דהאי למודה עם הנץ החמה דקתני דרגילה למחזי בסוף ליליא מקמי דלימטי תחלת יממא]

אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. [וכל הלילה משמשת ואם עבר הנץ החמה ולא ראתה משמשת כל היום]

רבי יהודה אומר: כל היום שלה. [מותרת לשמש משעבר הנץ החמה ולא ראתה אבל כל הלילה שלפני הנץ החמה של וסתה אסורה לשמש... אסורה כל הלילה שהיא עונת וסתה]

גמרא – אמר רבא: **הלכה כרבי יהודה**. ומי אמר רבא הכי? והתניא: והזרתם את בני ישראל מטומאתם, מכאן א"ר ירמיה: אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבא: עונה. מאי לאו - עונה אחריתי? לא, אותה עונה.

שו"ע סעיף ב: בשעת וסתה צריך לפרוש ממנה עונה אחת - **כרבי יהודה**

רמ"א: וכל זה לא מיירי אלא בוסת התלוי בימים, אבל לא בוסת התלוי בשינוי הגוף.

משך זמן הפרישה

אור זרוע: פורש אדם מאשתו סמוך לוסתה כ"ד שעות אם רגילה לראות ביום פורש ממנה כל אותו היום והלילה שלפניו וכן להיפך.

ב"י, ט"ז: אין טעם ושורש לדברים אלו שהרי בגמ' מפורש שרק עונה אחת, וכ"פ בשו"ע.

האגור כתב על דברי האור זרוע שחומרא יתירה היא.

ב"ח: ראוי לנהוג בחומרא זו דאור זרוע דאין ספק שכך היתה קבלה בידו מפי הזקנים.

הש"ך ביאר את שיטת האו"ז כך: ודאי אם יש לה וסת קבוע ביום כגון שיש לה וסת לראות לעולם בתחילתו או לעולם באמצעיתו או לעולם בסופו – אין צריך לפרוש אלא אותו היום ולא לפניו (ובהכי איירי בש"ס ובפוסקים), אבל אם רגילה לראות ביום ואין לה שעה קבועה רק לפעמים בתחילתו ולפעמים באמצעיתו ולפעמים בסופו – א"כ כל היום וסתה, ודמי כאילו היה וסתה כל היום, וודאי דאשה שוסתה כל היום – צריכה לפרוש כל הלילה שלפניו⁴ (ובהכי איירי האו"ז), וכתב שכן שיטת הראב"ן.⁵

האגודה כתב שעתה שאין להן וסתות גמורות – יש להרחיק מעט קודם עונת הוסת ולאחריו.

פת"ש כתב בשם החו"ד דמסברא נראה דאין להחמיר בזה.

⁴ ותרעק"א הקשה דבפשוטו י"ל דגם בזה אין צריך לפרוש בלילה שקודם, דחכמים לא אסרו רק אותו היום שהיה בו הראיה הן שהיה הראיה זמן מועט הן שהיה הראיה כל היום.

⁵ ופת"ש בשם נקה"כ כתב דנשי דידן אין להן שעה קבועה וצריכים לפרוש כל היום והלילה שלפניו.

כמה זמן זה "עונה" בימי תמוז וטבת?

הגה"מ בשם אביאסף כתב שעונה זו יום או לילה בימי ניסן ותשרי (שהיום והלילה שוים), אבל בימי תמוז וטבת צריך לחשב חצי יום וחצי לילה, דהיינו דשיעור עונה הוא י"ב שעות שוות דהיינו חצי יממה בכל ימות השנה. וכך פסקו **המעדני מלך והב"ח והש"ך**. הש"ך כתב שכך היא גם שיטת **הראב"ן**.

וכתב בנקודות הכסף דחישוב הי"ב שעות הוא כך – דאם העונה קצרה כגון ט' שעות מוסיפים שעה ומחצה לפני ואחרי העונה, ואם העונה ארוכה כגון ט"ו שעות מורידים שעה ומחצה בתחילת ובסוף העונה. **ובדרישה כתב** שהחישוב בתקופת תמוז וטבת הוא מחצות היום עד חצות הלילה.

הגה"מ, ב"י, ט"ז חולקים וסוברים דאין לחוש לכך, מאחר דמהגמרא לא משמע כן, דלא קפיד אלא על היום או הלילה וגם הפוסקים לא הזכירוהו.

ובט"ז הוסיף עוד לדחות סברת האביאסף מסברה, דלשיטתו קשה היאך תחשוב הי"ב שעות, אם תחשב משעה שרגילה לראות ואילך תמצא שתהיה מותרת לפני אותה שעה באותו יום עצמו שראתה וזה וודאי אינו דהלכה כר' יהודה כנ"ל, ואם תחשב למפרע תמצא שתהיה מותרת לאחר אותה שעה וזה אינו כנ"ל, וכן אם תחשב ו' למפרע ו' להבא אם תראה בתחילת היום תמצא שתהיה מותרת בסוף היום וזה אינו כנ"ל, וע"כ רואים דאינו תלוי בשעות אלא ביום ובלילה תליא מלתא.

פת"ש הכריע בזה כשיטת הב"י והט"ז ודלא כש"ך.

פרישה בעונת הוסת - גדר הפרישה

רשב"א, רש"י, ראב"ד ועוד: הפרישה היא מתשמיש המיטה בלבד ולא משאר קריבות דהיינו חיבוק ונישוק וכדו' (ולא חיישינן לביאה כיון שהביאה עצמה אינה אלא איסור דרבנן דחיישינן שמא ע"י תשמיש תראה בתוך אותה עונה שהרי רגילה היא לראות בעונה זו).⁶

תה"ד: אסור כל קריבה כגון חיבוק ונישוק. [אבל מזיגת הכוס וכיוצ"ב מותר]

שו"ע סעיף ב, רמ"א סעיף י' – פסקו כרשב"א, רש"י, ראב"ד.

ב"ח, ש"ך: המחמיר תבוא עליו ברכה.

ט"ז כתב שנראה לו שאסור מן הדין לדעת הרא"ש. [- אך בתנה"ש דחה דבריו]

פת"ש הביא דברי הרדב"ז שכתב שחיבוק ונישוק מותר ואין לחדש חומרות על ישראל והלואי שישמרו מה שמוטל עליהם.

⁶ ואף לשיטת ר"ת שפירש את הגמ' ביבמות סב: שהיוצא לדרך צריך לפקוד את אשתו אפילו סמוך לוסתה, ופירש דהיינו בדברי ריצוי ולא בתשמיש – ה"ה גם בלא יוצא לדרך שמותר בשאר קריבות חוץ מתשמיש, וכל החידוש של הגמ' הוא שחייב לפקוד את אשתו (ואין כאן צריכותא להתיר אלא צריכותא לחייב פקידה).

דין אשה שמשנית וסתה

רמ"א סעיף ב (בשם הגה"מ):

אשה שמשנית וסתה להקדים שנים או שלשה ימים או לאחר - כשמגיע זמן וסתה צריך לפרוש ממנה שנים או שלשה ימים קודם או אחריו.

נחלקו האחרונים בפירוש דברי הרמ"א:

ש"ד: אין כוונת הרמ"א שצריך לפרוש כל השלשה ימים, אלא רצונו לומר דהיה לה וסת ואח"כ משתנית וסתה להקדים שנים או שלשה ימים - אז צריך לפרוש גם קודם הוסת היום שרגילה להקדים. כגון במקרה שרגילה להקדים שלשה ימים - צריך לפרוש אותו יום שרגילה להקדים.⁷

נו"ב, ש"ג: כוונת הרמ"א שכך הוא קביעת וסתה, שבתוך אלו הב' וגי ימים תראה, ובגוף אלו הימים אין לה זמן קבוע אימת לפעמים בזה ולפעמים בזה ועל כל פנים לא יעברו אלו הג' ימים בלא ראייה, א"כ כל הג' ימים וסת הן וצריך לפרוש בכלם.^{8,9}

← לפי זה יש כאן חידוש לחומרא, שצריכה לפרוש בכל הימים הללו [ולא כאשה שתם שאין לה וסת קבוע שפורשת רק ליום החודש+הפלגה+עו"ב מהראיה האחרונה בלבד].

ח"ד: דברי הרמ"א הם בהיה לה וסת קבוע - דהיינו: דמשנית וסתה להקדים - היינו כגון שהיה לה וסת קבוע בג' לחודש ועתה הקדימה וראתה ג' פעמים בב' וגי לחודש וחזרה וראתה ג' פעמים בא' וב' וגי לחודש - דאז חוששת לשלושתם (דהימים שהיו בתחלת וסת אף שהן עתה באמצע וסת לא אבדו מעלתן). וכן במשנית וסתה לאחר - היינו כגון שהיה לה וסת קבוע בא' לחודש ואח"כ ראתה ב' פעמים בב' לחודש (דלא נעקר הוסת דא' לחודש עדיין דאין הוסת נעקר עד שלש פעמים) ובפעם הג' ראתה בא' וב' לחודש (דאז נקבעו שתי הוסתות דב' לחודש ג"כ הוקבע כיון שבי פעמים הראשונים הוחזק ממעין סתום) ואח"כ ראתה ב"פ רק בג' לחודש ובפעם הג' ראתה בא' וב' וגי לחודש - דאז הוקבעו שלשתן, וכיון שמשנית וסתה, פעמים מקדמת ופעמים מאחרת, חיישינן שמא היא באופן ששלשתן הוקבעו משום הכי חוששת לשלשתן.

לאור כל הנ"ל תהיה נפק"מ בין השיטות בדין אשה שיש לה "וסת חצי קבוע"

[היינו שרואה ראיותה בין 25 יום ל-28 יום,¹⁰ - לא לפני 25 ולא אחרי 28, אולם אין לה קבע בתוך אלו ה-3 ימים]

לנו"ב וש"ג: יש להחמיר ותפרוש כל הימים הללו [דלשיטתם הרמ"א דיבר במקרה זה בדיוק].

לש"ד והח"ד - וכך פסק באג"מ: יש להקל [דלשיטתם הרמ"א דיבר באשה שיש לה וסת קבוע, ולכן במקרה של "וסת חצי קבוע" - צריכה לחשוש רק לראיה האחרונה כאשה שאין לה וסת קבוע (היינו: יום החודש+הפלגה+עונה בינונית) ולא צריכה לפרוש כל הימים (כי הרי אין לה וסת קבוע)].

⁷ ובח"ד הקשה על הש"ד דדבריו תמוהין שהרי דין זה מפורש בש"ס ומבואר בסי' קפ"ט ולא היה לו לרמ"א לכתוב דין זה בשם הגה"מ.

⁸ בסד"י העיר שפירוש זה מתאים ללשון הגה"מ עצמו. אך הרמ"א ציטט את הגה"מ והוסיף את המילים "קודם או אחריו", ולפי דבריו אלו משמע שמדובר באשה שיש לה וסת קבוע ליום מסויים אלא שעכשיו היא משנה וסתה להקדים או לאחר מעט (ומשו"ה צריכה לפרוש כל אותן הימים).

⁹ והקשה הח"ד על פירוש זה, דא"כ אם אין לה קבע על עשרים יום צריכה לבדוק כל הכי יום ואין הדעת סובל זה. III ובתוה"ש כתב דמדובר באשה שאין לה וסת קבוע, אך בהגיע יום שלשים שהיא עו"ב דרכה להקדים ראיתה לגמרי שנים או שלשה ימים או לאחר ולפעמים היא רואה בזמן וסתה ע"כ צריכה לפרוש באותו זמן העונה דאולי תראה.

¹⁰ טווח הימים המדויק: ערוה"ש - 3 ימים. חכמת אדם - 5 ימים. נו"ב - 7 ימים. חכמי ירושלים - שטווח הימים לא יהיה יותר ממשך זמן הראיה של האשה.

מקרים שבהם אין חובת פרישה בעונת הוסת

קפד/ג, ז-ח קפט/כז-כח, לג

[1] קטנה זקינה מעוברת ומניקה

אינן חוששות לוסתן הקודם ואין צריך לפרוש מהן בעונת הוסת אפילו אם קודם לכן היה להן וסת קבוע:

מעוברת ומניקה

נדה ט. - בעא מיניה ההוא סבא מר' יוחנן: הגיע עת וסתה בימי עבודה ולא בדקה, מהו? ... א"ל: ... דמיה מסולקין, ולא בעיא בדיקה.

וכתב הרא"ש מהכא משמע דכשהיא מעוברת אין צריך לפרוש סמוך לוסתה, דאפילו בשעת וסתה אמרינן הכא דלא בעיא בדיקה.
וה"ה למניקה (דפוסקים כר' יוחנן שמשוה מניקה ומעוברת בדף י:).

קטנה

נדה ט: - תנוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה, פעם ראשונה - דיה שעתה, שניה - דיה שעתה, שלישית - הרי היא ככל הנשים, ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה.

וכתב הרשב"א דכיון שהיא מוחזקת באינה ראויה לראיות - אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים. **וכ"פ שו"ע ג'**

זקינה

נדה ז. - ארבע נשים דיין שעתן: בתולה, מעוברת¹¹, מניקה, וזקינה.
ואם כן גם זקינה דינה כקטנה וכנ"ל.

אם ראו בתוך תקופת הקטנות זיקנה עיבור והנקה, דינם כדלהלן:

קטנה וזקינה

אינן חוששות לוסת שאינו קבוע (=רמ"א קפט/כח), אמנם, בקטנה אם ראתה ג' פעמים בלא קביעות - **ט"ז, סד"ט, חו"ד**: חוששת לוסת שאינו קבוע, כיון שמוחזקת לראות. **נקה"ב**: אינה חוששת. אבל חוששות לוסת קבוע בג' פעמים.

מעוברת ומניקה

חוששות¹² לראיה שתראה¹³ כדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע (כיון שיש דם רק שהעובר מעכב),¹⁴ אבל אינן חוששות לדין וסת קבוע (היינו דאינן קובעות וסת¹⁵). (=שו"ע קפט/לג)

¹¹ "מעוברת משודע עוברה... וכמה הכרת העובר?... ג' חדשים" (ז: ח-): - האג"מ פסק שבזמנינו מעוברת מתחילת העיבור דינה כמסולקת דמים, אך הרב טנדלר אמר שהוא חזר בו כי התברר שיש כאלה שראויות גם אחרי תחילת העיבור.

¹² בטור הביא שהוא מ' ראשונים והלכה כמחמירם. **ודלא כדעה הראשונה ברשב"א** שלא חוששת לראיה שתראה.
¹³ **תנה"ש** הבין דדין זה נוהג רק אם ראתה ג' פעמים (ורק אז חוששת לוסת שא"ק), **אך פת"ש** חולק וסובר דכבר בפעם אחת חוששת.

¹⁴ אך **הסד"ט** כתב דמ"מ אין צריכה לחשוש לעו"ב של אותה ראייה, ואילו **שו"ע הרב** מחמיר. **דרכי טהרה**: נוהגים להקל במעוברת אך לא במניקה.

¹⁵ **ודלא כרמב"ן** שסובר שקובעות וסת, **והב"ח** מחמיר כמותו, אך **הש"ך** פסק דהלכה כמקילים. || בסד"ט ביאר דהא דאמרינן דאינן קובעות וסת היינו דוקא להחמיר לא אמרינן דיהא צריך תלת זימני למיעקר, אבל להקל אמרינן דקבעה וסת ואינה צריכה לחוש אלא כפי מה שקבעה אם בהפלגה חוששת להפלגה ואם לימי החודש חוששת לימי החודש ולא אמרינן דניזיל בתר ראייה בתרייתא ותיחוש מספק לימי החודש ולהפלגה כיון שלא קבעה, הא לא אמרינן.

[2] היתה במחבוא

נדה לט. - ר"מ אומר: אם היתה במחבוא, והגיע שעת וסתה ולא בדקה - הרי זו טהורה, מפני שחרדה מסלקת את הדמים.

טור: דין זה הוא דוקא **בדיעבד** כדמשמע מפשט המשנה (אבל לכתחילה אין חילוק בין היתה במחבוא ללא היתה וכי היכי דכל הנשים חוששות לוסתן אע"פ שאינו קבוע ה"ה להיתה במחבוא).

ב"י הקשה על הטור שהרי דין מעוברת דלא בעיא בדיקה לומדים בגמ' מדין מחבוא וא"כ איך אפשר לחלק ביניהם (דמעוברת הדין דאפילו לכתחילה אינה חוששת כנ"ל), **ועי' בב"י דמתרץ** הגמ' בדוחק, והוסיף דלשיטת הטור נראה דהסברא לחלק בין מחבוא למעוברת, דמעוברת חזינן דדמיהם מסולקים, אבל במחבוא לא ברי לן כולי האי דתהא מסולקת דמים ע"ש. **ועי' בט"ז דמתרץ** דבאמת לומדים דין מעוברת מדין מחבוא, אלא שיש הבדל מהותי ביניהם, דבמחבוא סילוק הדמים הוא משום פחד - וא"כ זה מועיל רק בדיעבד שכל זמן הוסת הייתה בפחד, אבל בלכתחילה דבתוך שיעור הוסת תזדקק לבעלה - בזה אפשר שתטמא כי כשתזדקק לבעלה יצא הפחד מלבה, וע"כ פשט בגמ' במעוברת לכתחילה מהייתה במחבוא כל זמן הוסת שאחר כך אינה צריכה בדיקה.

רשב"א: דין זה הוא גם **לכתחילה** (ואינה חוששת כלל לוסתה).

שו"ע סעיף ח פסק כרשב"א.

רמ"א וט"ז פסקו כטור.

[3] היוצא לדרך

יבמות סב: - אמר ריב"ל: חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך ... א"ר יוסף: לא נצרכה אלא סמוך לווסתה. וכמה? אמר רבא: עונה. והני מילי לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה - מיטרידי.

רשב"א: **אפילו בתשמיש** חייב לפוקדה, והטעם דוסתות דרבנן ובמקום מצוה לא גזור. **ר"ת:** אסור לפוקדה בתשמיש אלא **רק בדברי ריצוי**, ולא חיישינן שמא יבוא עליה. **הסמ"ג** כתב שמותר אפילו בתשמיש ומ"מ סיים שהמחמיר תבוא עליו ברכה.

שו"ע סעיף י: הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה.

והרמ"א: ואפילו בתשמיש שרי **(כרשב"א)**¹⁶

ומ"מ המחמיר¹⁷ שלא לפקדה רק בדברי ריצוי תבוא עליו ברכה **(כסמ"ג)**

וכבר נתבאר דכל מיני קורבה ואהבה שרי מלבד תשמיש [א"כ ביוצא מחוייב

לעשות כן - ב"י]

רמ"א: ואם הולך לדבר מצוה אין צריך לפקוד אשתו.

וי"א אם אדם רוצה לילך (לדבר הרשות - ש"ך) ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת

צריך להמתין (=נמ"י)

¹⁶ וכתב הש"ך בשם הרמב"ם דלא יבעול לא ביום יציאה לדרך או ביאה מן הדרך דקשה לו.

¹⁷ החת"ס סובר דאפי' למ"ד וסתות לאו דאורייתא מ"מ פרישת עונה הסמוך לווסתה דאורייתא, ומעתה כיון דאיכא ספק דאורייתא א"כ מעיקר הדין אין להקל בתשמיש בעונה הסמוך לוסת.

דין הבדיקה בשעת הוסת

נדה טז.

אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, ולבסוף בדקה, אמר רב: בדקה ומצאת טמאה - טמאה, טהורה - טהורה. ושמאל אמר: אפילו בדקה ומצאת טהורה - נמי טמאה, מפני שאורח בזמנו בא. ← משמע, שלכו"ע אשה שיש לה וסת - לכתחילה צריכה בדיקה בשעת הוסת.

אשה שאין לה וסת קבוע ואינה בעונה בינונית (אלא היא ביום החודש או ההפלה):

- לכתחילה – צריכה בדיקה בשעת הוסת. (וכ"מ משו"ע קפט/ד)¹⁸
- בדיעבד – אם לא בדקה, מותרת. (=שו"ע קפט/ט: "עבר הוסת ולא בדקה... וי"א שאסורה עד שתבדוק אם יש לה וסת קבוע או שהוא יום שלוש אעי"פ שאינו קבוע". וכ"פ גם ב-קפט/ד)
- ט"ז: כל זה מייירי בחישובי הוסת לפי ימים, אבל בוסתות שעיי מקרים שבגופה כיון שהרגישה במקרים הללו ולא בדקה אפילו בוסת שאינו קבוע אסורה לשמש עד שתבדוק. אך נקה"כ, תוה"ש חולקים על דבריו.

אשה שיש לה וסת קבוע:

- בדיעבד - אם לא בדקה:
- רשב"א, תוס', טור: צריכה בדיקה אח"כ.¹⁹ (ואם מצאה טהורה – טהורה, ואעי"ג דחזקה דאורח בזמנו בא – לא מחזקינן לה ודאי טמאה כיון דוסתות דרבנן)
- מרדכי בשם רא"ם: רק אם בדקה עצמה תוך שיעור וסת סמוך לוסתה, דהיינו מיד, ומצאה עצמה טהורה – טהורה. אבל אם איחרה אחר הוסת אז אפילו מצאה טהור – טמאה כיון דחזקה דאורח בזמנו בא. וכ"פ הב"ח
- רוב הפוסקים: אפילו איחרה זמן כמה אחר הוסת, כיון שבדקה ומצאה טהורה – טהורה.
- רי"ף, רמב"ם: טהורה בלא בדיקה.

שו"ע: ב-קפט/ט כתב בסתמא את שיטת הרי"ף והרמב"ם, ואח"כ כתב בתור "יש אומרים" את שיטת הרשב"א ותוס'. ב-קפט/ד פסק כרשב"א ותוס'.
רמ"א: ב-קפט/ט פסק כרשב"א ותוס'.

אשה שאין לה וסת קבוע – בעונה בינונית (שהיא לל' יום):

- רשב"א: במקרה זה - דינה כדין אשה שיש לה וסת קבוע. וכ"פ בשו"ע (ולכן לשיטתו: אעי"פ שלא הרגישה - אסורה לבעלה עד שתבדוק)

¹⁸ אמנם מלשונו בבי"י קצת משמע דאפילו לכתחילה אי"צ בדיקה. ובבדי השולחן כתב דהוא מחלוקת. ובדרכי טהרה ובטהרת הבית פסקו דצריכה בדיקה לכתחילה (וכ"מ מלשון הטור בסוף סימן קפ"ד).
¹⁹ ואסורה לבעלה עד שתבדוק. דעת התפארת למשה שאסורה אף בשאר קריבות ולא רק בתשמיש והסד"ט מיקל בזה.

דרך הבדיקה (במקרים הנ"ל):

- **פת"ש בשם החו"ד** : בדיקת חורים וסדקים.

משך זמן הבדיקה (במקרים הנ"ל):

- **פת"ש בשם החו"ד** :

אם יש לה וסת קבוע ובו שעה קבועה : א"צ בדיקה אלא רק אותה השעה.
אם אין לה שעה קבועה ביום הוסת, וכן בעונה בינונית : צריכה בדיקה כל²⁰ העונה
 (דהיינו שתשים מוך דחוק ויהיה שם כל העונה²¹).

השלמות:

שו"ע סעיף ד : אם רגילה לראות בהנץ החמה, ולא קים לן שפיר אי קודם הנץ החמה או אחריו, אינה אסורה אלא ביום.

[וכתב הראב"ד דיש מחמירים לאוסרה כל היום וכל הלילה, והכריע הוא כדברי המקילין.
 והב"ח (=ש"ך) כתב דראוי להחמיר]

שו"ע סעיף ה : אם רגילה לראות ראייה מקודם הנץ החמה עד אחר הנץ החמה, אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו.

[כראב"ד, ודלא כדעה שסוברת שצריך לפרוש עונת הלילה וגם כל עונת היום, ודלא כדעה שסוברת דבתר תחילת הוסת אזלינן ולא מיתסרא אלא כל הלילה ואם לא ראתה כל הלילה מותרת לשמש כל היום ואין צריך לפרוש אף בזמן משך וסת דתחילת היום]

שו"ע סעיף ו : אם וסת נמשך ב' או ג' ימים, ששופעת או מזלפת, אינה צריכה לפרוש אלא עונה הראשונה של הוסת, וכיון שעברה עונה ולא ראתה, מותרת.

[כדעת הרד"ה שהולכים לפי העונה הראשונה של הוסת, ודלא כראב"ד שצריכה לפרוש כל ימי משך הוסת שכולן חשובין כעונה אחת, ודלא כרמב"ן שצריכה לפרוש כל ימי הוסת שכל יום ויום וסת בפני"ע הוא]

[ולא דמי לסעיף ה' דצריכה לפרוש ביום כשיעור הנמשך בו, דהתם רואה ראייה מרובה מקודם הנץ עד תוך היום, אבל כאן אינה ראייה אחת אלא הראייה שרואה בדאשונה היא תחילת הוסת וכל מה שרואה אח"כ דמים יתירים הם – ב"ח. והפרישה כתב דדוקא לעיל דהמשך הוא דבר מועט סברא לומר דגם הוא מצטרף משא"כ כשהוא שנים או שלשה ימים (ש"ך)]

[כתב החו"ד דהדין בשו"ע ו' הוא דווקא בשופעת או מזלפת דודאי ראייה אחת היא, אבל בפוסקת צריכה לחוש לכלל הג' ימים]

כדאי לראות גם את פת"ש הבאים:

- תחילת ס"ק ד
- ס"ק יב
- ס"ק יח
- ס"ק כג

[קפד/יא-יב יבואר בסיכום הסימן הבא]

²⁰ בטהרת הבית הביא הרבה פוסקים שחולקים על כך, ופסק להלכה דרך צריך בדיקה פנימית בעד, ועיקר הבדיקה תהיה קרוב לִסוף העונה, וטוב שתהיה הבדיקה בתחילת העונה ובסופה.
²¹ ובדרכי טהרה כתב דניתן גם להניח בגד תחתון לבן המהודק לגוף כאשר הוא עוצר כל טיפת דם.